

Nederlands Bijbelstudie Circulaire

30-ste jaargang nummer 1

juni 2020

De Twaalven (4)

door Dr. W. Lodder

Andreas

Door alle vier Evangelisten wordt de discipel van deze naam de broeder van Simon bar Jona genoemd. Daaruit volgt, dat hij eveneens uit Bethsaïda afkomstig was en later in Kapernaüm woonde. Doch ik wil eerlijk bekennen, dat ik over zijn naam gestruikeld ben. Andreas is zuiver Grieks en betekent: de manlijke. Draggers van deze naam komen bij Josephus niet voor en, behoudens deze uitzondering dan, in het Nieuwe Testament evenmin.

Op zichzelf ligt er niets verwonderlijks in, dat Jezus in de buurt van Kapernaüm een Jood genaamd Andreas tot Zijn discipel zou hebben gemaakt. Want de staalkaart van de bevolking rondom de zee van Galilea vertoonde allerlei kleuren; het niet-Joodse element was hier en daar zelfs overheersend. Doch wel verwonderde het mij, dat de drager van deze Griekse naam een broeder was van Simon Petrus, die op het dak te Joppe weigerde aan de opdracht Gods te voldoen met de verklaring, dat hij nooit iets gegeten had, dat "onheilig of onrein

was". ^{Hand.10:14} Een van tweeën. Of men moet dit "nooit", dat in 't Grieks met nadruk voorop staat, met een korreltje zout nemen, óf Petrus heeft niet beter geweten of in zijn ouderlijk huis werd aan de Joodse spijswetten streng de hand gehouden. Doch hoe komt hij dan aan een broeder met zo'n zuiver Griekse naam?

Die vraag heeft mij bezig gehouden. Gissen doet missen. Doch ik waag het er op met de verklaring te voorschijn te komen, die mij het meest bevredigde. Het aannemelijkste lijkt mij, dat zich in hun beider ouderlijk huis het proces heeft voltrokken, dat zich, als men niet oppast, overal voordoet, waar een gezin leeft in een streek met een sterk gedifferentieerde bevolking. De kleuren verschieten. Ongemerkt gaan de grenzen verflauwen. Met een "ik zou niet weten, wat voor kwaad daar in steekt", past men zich, vooral wat kleding en uitdrukkingwijze betreft, al meer en meer aan bij het gangbare in zijn omgeving. Men stemt zijn levenstoon af op zijn milieu. Als de ouderen het niet doen, doen de jongeren het zeker.

Doch - 't is mij vaak opgevallen - zijn overgeërfde afkeer van bepaalde spijzen raakt een mens niet gemakkelijk kwijt, zelfs al draagt hij er roem op niet "bekrompen" te zijn. Wat heeft het b.v. lang geduurd voor ons volk over zijn tegenzin in margarine of paardevlees heen was. Onwillekeurig gebruikte ik bij 't neerschrijven van dit laatste woord de verleden tijd. Ik vraag mij evenwel af, of ik dit "was" niet in "is" moet veranderen. Want zelfs in een tijd als de onze, waarin wij op het punt van voedselvoorziening allerlei misère meemaken, blijken duizenden er nog niet overheen te zijn. Dan maar geen vlees op tafel, want iets van een paard...!

Bij ons werkt bij mijn weten achter die tegenzin geen godsdienstige, althans geen in de godsdienst gewortelde afkeer. Bij de Joden wel. Met de moedermelk, als het ware, hadden de jonge Israëlieten de afkeer binnen gekregen van al wat "onheilig en onrein" was, van alle spijs dus, waarvan naar zij wisten, hun vaderen zich eeuwenlang stelselmatig hadden onthouden.

In dit verband trof het mij, dat Petrus wel tot Cornelius zegt: "Gij weet, hoe het een Joodse man ongeoorloofd is, zich te voegen of te gaan tot een vreemde", ^{Hand.10:28} doch zonder hier het "nooit" te gebruiken: nooit heb ik zoiets gedaan, dat ons in zijn verklaring over het eten van het onheilige en onreine zo opviel.

Op dit terrein was het ook veel moeilijker. Hoe kon men handel drijven of zaken doen in een streek met een sterk gemengde bevolking, zonder ooit

het huis van een "vreemde" binnen te gaan? Hier had de praktijk gedwongen tot het zoeken naar een compromis. En de Schriftgeleerden en Farizeërs waren bereid gebleken daarbij een handje te helpen. Zij hadden allerlei concessies gedaan, toen bleek, dat hun overdreven strenge uitlegging van de bepalingen der Wet in 't dagelijks leven te lastig en te hinderlijk werd. Doch op het terrein van "rein" en "onrein" hadden zij daar van niet willen weten.

De verzekering van Petrus "nooit heb ik iets gegeten, dat onheilig of onrein was," zegt ons dus niets aangaande de geestelijke sfeer, waarin hij grootgebracht was. Wie weet of menige streng wettische Jood bij het binnentreden van Simons ouderlijk huis, niet bedenkelijk het hoofd zou hebben geschud. Wat was men hier onder de invloed van de geest des tijds reeds een eind afgegleden; een der jongens heette, nota bene Andreas!

Andreas en Johannes de Doper

In het Nieuwe Testament ontmoeten wij de drager van deze naam voor 't eerst als een der discipelen van Johannes de Doper. Deze hield zich toen te Bethábara op, over de Jordaan. ^{Joh.1:28}

De oudste handschriften lezen hier: Bethanië, doch veel wijzer maakt ons dat niet. Van geen van beide plaatsen kunnen wij met zekerheid zeggen, waar zij precies gelegen hebben. In alle geval ten Oosten van de Jordaan en waarschijnlijk dichterbij de Dode Zee dan bij de zee van Galilea, doch daarmee is ook alles gezegd.

Als Johannes de Doper voor de tweede maal zijn discipelen op Jezus wijst als het Lam Gods, ^{Joh.1:36} vatten twee hunner dit op als een wenk om nader contact met Jezus te zoeken. En het wordt gelegd, alleen niet door hen, al hebben zij er op hun manier een poging toe gedaan. Zij "volgden Jezus", ^{vs. 37} waarschijnlijk zonder vast plan, speculerend op de mogelijkheid, dat zich onverwachts iets zou voordoen, waardoor zij een gesprek met Hem zouden kunnen beginnen. Doch opeens keert Jezus Zich om met een "Wat zoekt gij?"

Die vraag brengt hen in verwarring; zij weten in hun verlegenheid niet zo gauw, wat zij Hem antwoorden moeten. Dat blijkt uit hun onbeholpen vraag, die er mogelijk nog onbeholpener uitkwam: "Rabbi, waar woont Gij?" Juister vertaald: "Waar houdt Gij verblijf?" Alsof het hun interesseerde, waar Jezus logeerde!

Doch waarschijnlijk werkte er onbewust achter die vraag nog iets anders. Ons innerlijk leven is zo gecompliceerd. Een mens geeft zich niet gaarne bloot, vooral niet tegenover iemand die hem betrekkelijk nog vreemd is. Daarom kleedt hij, geboren tacticus als hij is, zijn vragen gewoonlijk zó in, dat zijn eigenlijke begeerte door zijn woorden heenschemt. Hij laat er de ander liever naar raden, dan genoodzaakt te worden er openlijk mee voor de dag te komen. Dat zat er mogelijk mee achter, toen Andreas en de ongenoemde naar Jezus' verblijf informeerden.

In dat geval hoopten zij, dat Hij zou begrijpen: die twee informeren naar

Mijn kamer, doch eigenlijk is het hun om iets anders te doen, om een gelegenheid binnen de vier muren er van nader met Mij kennis te maken. En Jezus heeft het begrepen, al bespaarde Hij hun het pijnlijke gevoel, dat Hij hen doorzien had. Hij maakte het hun gemakkelijk door te doen, alsof Hij hun vraag heel gewoon vond, en ging hen voor naar Zijn huis om hun Zijn verblijf te tonen, want zegt de Evangelist: "Zij kwamen en zagen, waar Hij woonde." ^{vs. 40}

Maar dan komt de hoofdzaak, waarom het dit tweetal te doen was: "En zij bleven die dag bij Hem."

Over het toen verhandelde heeft de Evangelist een sluier geworpen. Nooit zal echter een van beiden die middag hebben kunnen vergeten. Van Johannes, de ongenoemde van deze twee, staat dat vast, want vele tientallen jaren later wist hij zich nog te herinneren, dat het "omtrent de tiende ure", ^{vs. 40} dus vier uur in de middag was, toen hij voor 't eerst met Jezus in aanraking kwam. Doch ook voor Andreas is die dag een nieuwe wereld opengegaan; in die avonduren heeft hij Jezus leren zien in 't licht, dat ons tegenstraalt uit de enthousiaste verklaring, waarmee hij zijn broeder begroette: "wij hebben gevonden de Messias." ^{vs. 42} Dat warme getuigenis pakte Simon zó, dat de weerklink er van in zijn ziel hem geen rust liet.

Wat moet het voor Andreas een rijke voldoening geweest zijn, dat hij zijn broeder tot Jezus mocht leiden. Hij werd niet alleen de eerste van de twee, over wie Johannes het heeft, wien dat

voorrecht ten deel viel, doch óók de eerste van allen, die God in de loop der eeuwen heeft willen gebruiken om hun broeder in letterlijke of figuurlijke zin uit de duisternis te brengen tot het licht, dat in Christus verrees. Van dat ogenblik af zijn Andreas en Simon met korte onderbrekingen in de nabijheid van Jezus gebleven, tot na de wonderbare visvangst het ogenblik kwam, waarop zij alles verlieten om Hem nu voor goed te volgen.

In Mark. 1:29 wordt gesproken van het "huis van Simon en Andreas." Men heeft daaruit afgeleid, dat het hun gemeenschappelijk eigendom was. Dat is nog de vraag.

In alle geval gaat het mij te ver als men op grond van die veronderstelling Andreas meent te mogen beschouwen als een man met een hoogstaand karakter. Want toen Simon op zekere dag zijn schoonmoeder in de gemeenschappelijke woning opnam, zou Andreas zich daarbij neergelegd hebben, niet uit een zekere slapheid, omdat hij er tegen opzag zijn bezwaren te berde te brengen, maar omdat grotere vragen zijn ziel bezig hielden dan die over wat meer of minder huiselijk gemak. Hoe licht had daardoor geen verwijdering tussen beide broeders kunnen ontstaan. Doch deze bleef uit. Dat pleit voor Andreas.

Nu komt het natuurlijk niet in mij op kwaad van deze discipel te zeggen. Ik gun hem gaarne een hoogstaand karakter, maar dat hij het werkelijk bezat, is met Mark.1:29 niet te bewijzen. Want wie verzekert ons, dat het

huis hun gemeenschappelijk eigendom was? Mattheüs en Lukas spreken van het huis van Petrus of Simon, Mat.8:14; Luk.4:38 die van de twee broeders waarschijnlijk de oudste geweest is, want alle gegevens spreken van Simon en Andreas: nooit omgekeerd. Kan Andreas niet ongetrouwd zijn geweest en bij zijn broeder ingewoond hebben? En waar haalt men 't bewijs vandaan, dat Petrus' schoonmoeder in dat huis woonde? Is het niet evengoed mogelijk, dat zij er enige weken logeerde?

Ik kan mij volkomen begrijpen, dat men gaarne iets meer aangaande Andreas zou weten en dat men daarom probeert uit de gegevens over deze discipel zo veel mogelijk te halen, doch dan dienen dergelijke gevolgtrekkingen logisch en wetenschappelijk verantwoord te zijn. In dit geval zijn zij dat niet.

Andreas en Filippus

Meer grond heeft het vermoeden, dat er tussen Andreas en Filippus een zekere relatie bestaan heeft. Na hun roeping en voor Jezus' dood ontmoeten wij Andreas en Filippus, afgezien van de Apostellijsten, ieder nog driemaal, doch, opmerkelijk, tweemaal in verband met, althans vlak na elkaar.

Vóór de wonderbare spijziging vraagt Jezus aan Filippus: "Vanwaar zullen wij broden kopen dat deze eten mogen?" Joh.6:4 Het antwoord dat deze discipel gaf interesseert ons op 't ogenblik niet; wel, dat Andreas er bij stond en ongevraagd de opmerking maakte: "Hier is een jongske, dat vijf gerstebroden heeft en twee viskens, maar

wat zijn deze onder zo velen?"^{vs.9} Op grond van deze vraag te concluderen, dat Andreas blijkbaar een rekenmeester in folio was, lijkt mij al te gewaagd. Alsof men die opmerking niet evengoed van Jacobus of Thomas of een der anderen had kunnen verwachten, wanneer deze dat jongske onder de schare ontdekt had.

Evenmin kan ik toegeven, dat Andreas hier blijk gaf bijzonder goed met het Oude Testament op de hoogte te zijn, ja er zelfs in te leven, omdat het zien van die vijf gerstebroden hem direct aan de twintig gerstebroden uit het wonderverhaal van Elisa deed denken, waarmee honderd mannen gevoed werden.^{2Kon.4:42-44}

Er zijn passages uit 't Evangelie, waarin wij lezen: "Toen werden Zijn discipelen indachtig, dat er geschreven staat", doch er staan er minstens evenveel tegenover, waarin de Evangelisten ons laten zien, dat het verband tussen Jezus' doen en de Oudtestamentische profetie of geschiedenis niet tot hen doordrong."

In de hoogste klas van de Zondagschool kan men 't verhaal van Jezus' feestelijke intocht in Jeruzalem niet vertellen of er zijn leerlingen, die de Oudtestamentische profetie kunnen opzeggen, die toen in vervulling ging. Doch "de twaalfen" zagen 's Heeren hulding aan, namen er zelfs actief aan deel, doch zonder dat één van hen het woord van Zachária te binnen kwam. Eerst na Jezus' verheerlijking, schrijft Johannes, werden zij "indachtig, dat dit van Hem geschreven stond".^{12:16} Men make van de disci-

pelen toch geen geestelijke steltlopers, die over de hoofden der aardsgezinde menigte heen 't verband der dingen zagen en doorzagen. 't Waren veel meer trage onbevattelijke leerlingen, met wie Jezus ongelooflijk veel moeite gehad heeft.

In Joh.12 ontmoeten wij Andreas en Filippus opnieuw, als zij Jezus het verzoek overbrengen van sommige Grieken, die opgekomen waren om op het feest te aanbidden. 't Is de vraag of wij hier met Jodengenoten te doen hebben. In dat geval zou Johannes ze wel zo genoemd hebben. Waarschijnlijk waren het Grieken, die evenals de Romein Cornelius sympathiek tegenover de Joodse godsdienst stonden; zij waren door Israëls monotheïsme gegrepen, zonder de beslissende stap nog te hebben gedaan. Het "wij wilden Jezus wel zien"^{vs. 21} betekent natuurlijk, dat zij Hem gaarne eens zouden spreken.

Zij wenden zich tot Filippus met de vraag of dit mogelijk zou zijn. De aangesprokene zit er mee; zó iets was nog nooit voorgekomen; hij weet niet, wat hij antwoorden moet en raadpleegt daarom Andreas. Deze vindt het verzoek zelfs zo belangrijk, dat hij het nodig acht er Jezus mee in kennis te stellen. De wijze waarop de Heiland er op reageerde valt buiten het bestek van dit werk; alleen in zoverre is dit verhaal voor ons van belang, dat de relatie tussen Andreas en Filippus weer voor de dag komt.

Voelden zij zich tot elkaar aangetrokken, omdat zij stadgenoten waren?

Verbond persoonlijke vriendschap hen? Of waren zij geestelijk het nauwst aan elkaar verwant? Wie zal het zeggen! Tegenover Filippus maakt Andreas de indruk meer doortastend, meer de man van de daad te zijn. Jezus moet het weten, dat er een jongskens is, dat brood en vissen heeft. En óók, dat Grieken Hem verlangen te spreken. En dan laat hij er geen gras over groeien. "Andreas en Filippus (onze Apostel wordt het eerste genoemd) wederom zeiden het Jezus." ^{Joh.12:22}

Andreas en de profetieën

Volgens Mark.13:4 was Andreas één van de vier discipelen, die tot Jezus kwamen om Hem te vragen: "Zeg ons, wanneer zullen deze dingen zijn? En welk is het teken, wanneer deze dingen alle voleindigd zullen worden?" Twee dingen zouden zij dus gaarne willen weten, wanneer de voorspelde verwoesting van de tempel ^{vs. 2} zou plaats hebben èn, daar zij toch onmogelijk het laatste kon zijn, welk teken de komende voleinding aller dingen zou aankondigen? Aan deze dubbele vraag hebben wij dus, naar den mens gesproken, de grote profetische rede in Mark. 13 en Mat. 24 te danken.

Andreas zendingsreizen

Na Hand.1:13, waar hij genoemd wordt als één van de 120, die biddend de komst van de Heilige Geest inwachtten, komt Andreas in 't Nieuwe Testament niet meer voor en verdwijnt hij uit onze ogen.

De z.g. Andreas-acten, die ons slechts in omgewerkte vorm ter beschikking

staan, bieden historisch weinig houvast. Zij staan vol van de wonderlijkste verhalen, waaraan natuurlijk hier of daar wel een historisch feit ten grondslag kan liggen, doch dan is het zó overwoekerd door verzinselfantasiën der fantasie, dat waarheid en verbeelding hier onmogelijk te scheiden zijn. Op grond van deze acten en van op zichzelf staande mededelingen bij oud-Christelijke schrijvers neemt men vrij algemeen aan, dat Andreas in Klein Azië gewerkt heeft. Verder zou hij in Bithynië, Galatië en Pontus gepredikt hebben, tot hij in Patras in Griekenland gekruisigd werd. Dat is alles en dan is het nog zeer ruim genomen, wat de meeste onderzoekers als historisch betrouwbaar durven aanvaarden.

't Is eigenaardig, dat de dichtende legende zich in 't bijzonder met de persoon van Andreas heeft bezig gehouden. Hij zou de wonderlijkste dingen beleefd hebben; men liet hem met Mattheüs zelfs de stad der "mensenters" bezoeken.

De overlevering, dat hij aan een X kruis, het z.g. Andreas-kruis, zou zijn gestorven, kwam eerst op in de veertiende eeuw.

Doch bij al het onzekere kunnen wij van dit éne zeker zijn: Andreas, die als eerste zijn broeder tot Jezus mocht leiden, heeft met dezelfde warmte van overtuiging, waarmee hij Simon aan boord kwam, heel zijn leven in dienst van zijn grote Meester gesteld, beheerst, gedreven door deze begeerte... mensen tot Jezus te leiden.

Wordt vervolgd.

Andreas

volgens "Apostolische oudheden" door William Cave, Uit het Engelsch, naar den vijfden Druk vertaald, door Salomon Bor, Predikant tot Zeyst. Uitgegeven door Hermannus Wits, t' Utrecht, 1698." Het leven van den H. Andreas, par. I t/m IX, blz. 272 t/m 278.

I. De H. Historie, die tot nog toe ons is voorgekomen als de daden der twee eerste Apostelen (*Petrus en Paulus*) ruym en breed beschrijvende, is ontrent 't verhaal der andere Apostelen vry spaarsaam, en geeft ons maar nu en dan van deselve weynige, als ter sijden inkomende, en toevallige aantekeningen, en maakt van eenige geen verder gewag, dan dat se enkelijk derselver namen noemd. Om wat redenen het de Goddelijke wijsheyt en voorsienigheyt beliefd heeft, dat 'r van 't geen deselve gedaan hebben door de Schrijvers van de heylige Historie niet meer in schrift is opgesteld, is ons onbekend: waarschijnlijk heeft hem goed gedacht van 't eerste planten des Christendoms in de wereld, niet meer te laten opstellen, dan 't geen Judea, en de naast-gelegene Landen, of ten minstens de voornaamste plaatsen van het Roomsche Rijk raakt, ten eynde de waarheyt van de prophetische voorsiegging mogt blijken, daar in van den Messias voorseyd was, Dat de Wet uyt Sion soude uytgaan, en des Heeren woord uyt Jerusalem. (Jes.2:3) 't Zy ook daarom, dat een nauwkeurig verhaal van het bedrijf so veeler Apostelen, voorgevallen in so veele en verscheyden landen, de Heylige Boeken te seer souden vergroot, en

dus deselve voor het gewoon gebruyk der Christenen ondienstiger gemaakt hebben. Van de volgende Apostelen sullen wy eerst den H. Andreas ophalen. Dese was geboren te Bethsaïda, een stad in Galileen, gelegen aan den oever van het meyr Gennesareth, en een Soon van Johannes of Jonas, een Visscher aldaar: Simon Petrus was desselvs broeder, maar wie van hen beyden ouder of jonger was, kan men uyt de Ouden niet al te wel seggen, hoewel de meeste te kennen geven, dat Andreas de jonger broeder was, en niemand dan Epiphanius het tegendeel segd, gelijk wy te voren hebben aangegetekend. Zijn jonger jaren bragt hy toe in het hand-werk van sijn vader, waar in hy arbeydde, ter tijd toe dat onsen Saligmaker hem van het vangen der visschen tot een visscher der menschen riep, waar toe hy, niet lang voor sijn komste tot Christus, door onderwijsingen, bequaam gemaakt en bereyd was.

II. Johannes de Dooper was onlangs in de Joodse Kerk opgekomen: een man, dien de meeste Joden, wegens de kragt en onzijdigheyt van sijn leer, en de ongemeene strengheyt en nauwgetheyt van sijn leven, groote eerbied toedroegen. Hij stelde sijne aankome-

lingen de leere van bekeering voor, en haar tot een strenge verandering en verbetering des levens aandringende, bereyde se tot het aannemen van de leere van den Messias, wiens komste hy hen seyde nu na-by te zijn, en daarom hen de grootheyt van sijn persoon, en 't gewigtig oogmerk van desselfs komste voorstelde. Hij had, nevens de schare, die in groote menigte om hem te horen prediken, tot hem quam, volgens de gewoonte der Joodse Meesters, eenige bysondere en uytgekorene leerlingen, die sijne lessen geduurig hoorden, en ten meerderen deele hem oppasten, en dienden. Onder 't getal van dese was onsen Apostel, die te dier tijd met hem was ontrent den Jordaen, wanneer onsen Heyland, die niet lang te voren gedoopt was, ook daar ontrent quam. De Dooper hem siende naderen, seyde hen, dat deze de Messias, die groote persoon was, van welken hy meermaals had gesproken, en wiens komste te ontdekken, het voorname oogmerk van sijn bediening was, en dat dese het Lam Gods, de ware offerhand was, die de sonden der menschen versoenen en wegnemen soude. (1Joh.1:7) Op dit getuigenis volgde Andreas, en een ander Discipel (waarschijnlijk de H. Johannes) onsen Saligmaker tot de plaats daar hy woonde, (Joh.1:39) en uyt dien hoofde noemen de Oude Vaders en Schrijvers hem doorgaans den eerst-geroepene Discipel, hoewel het waar is dat hy in een nauwer sin sodanig niet geweest is, want al was hy de eerste van de Discipelen die tot Christus quamen, egter wierd hy niet geroepen als na

die tijd. Andreas nu met Christum een tijd lang hebbende omgegaan, gaf 'er sijn broeder Simon kennis van, en quamen dus beyde tot Christus. Niet lang bleven sy by hem, maar keerden weder na hunne huuse om hun beroep waar te nemen, zelfs so lang tot onse Saligmaker ruym een jaar daar na door Galileen reysende, hen in de zee van Tiberias vissende vond, en door de wonderbare visch-vangst, die sy op sijn gebod kregen, genoegsame en overtuigende blijken van de grootheyt en Goddelijkheyt sijnes persoons gaf: by welke gelegenheyt hy seyde ander werk voor hen te hebben, en dat se niet meer met vissen, maar met menschen soudentoe doen hebben, die sy door de kragt en indruk van de leer, die sy de wereld soudentoe voorstellen, moesten vangen, te gelijk belastende, dat se als sijne naaste Discipelen hem soudentoe navolgen; die dan ook uyt kragt van dien aanstonds alles verlieten, en hem volgden. Andreas nu nevens de andere tot de eer en bediening van het Apostelschap geroepen, wierd niet lang daar na tot een der gener, die de Christen Kerk, als Christi plaats bekleedende, planten en uytbreyden soude, verkoren. Niet veel andere bysonderheden worden 'er van hem in de Heylige Historie aangetekend, en 't word alles ingesloten in het algemeen verhaal der andere Apostelen.

III. De Oude versekeren ons doorgaans, dat onse Heer ten hemel geveren, en de H. Geest met desselfs wonderwerkende kragten over de Apostelen, om haar tot het groote werk, van

de godloosheyt en afgodery te ontwor-
telen, en de wereld aan de leere des
Euangeliums te onderwerpen, (waar
toe sy uytgesonden wierden) bequaam
te maken, rijkelyk uytgestort hebbende,
de Apostelen door 't lot, seggen
sommige, of waarschijnlijk door een
bysondere leyding en bestiering van
den H. Geest, over-een stemden, wat
gedeelte der wereld elk soude voor-
nemen. In die verdeling viel Andre-
as voornamelyk **(1)** Scythien en de
naast gelegen Landen ten deel (*Cave
baseert zich hier o.a. op Origenes, Ni-
cephorus en Eusebius*). Weshalven hy
sijn reys nam door **(2)** Cappadocien,
(3) Galatien en **(4)** Bithynien, alom
de menschen in het Christen Geloof
onderwijsende, en langs de Euxinische
zee **(5)** (die eertijds, om de woesthey-
t van de daar ontrent woonende men-
schen, die de vreemdelingen gewoon
waren om te brengen, en uyt derselver
bekkeneelen op hunne feest-dagen en
maaltijden te drinken, den naam had
van Axenus, onherbergsaam) na de
woeste plaatsen van Scythien. Seker
oud Schrijver (*Cave verwijst naar een
anoniem antiek werk over Andreas*)
geeft ons (dog waar uyt hy sulks heeft
weet ik niet) een nauwkeuriger be-
schoeyd van sijne reysen, en van 't geen
hy in die gewesten verrigt heeft: vol-
gens wiens seggen hy eerst quam tot
(6) Amynsus, daar hy, van een Jood
onthaald, in de Synagoge ging, en
met hen van Christus sprak, bewij-
sende uyt de voorseggingen des Oud-
den Testaments, dat hy de Messias
en Saligmaker der wereld was. Van
daar, na dat hy 'er veele bekeerd, en

gedoopt, openbare vergaderingen ten
Godsdienst, en Ouderlingen aange-
steld en verordonneert had, nam hy
sijn reys na **(7)** Trapezus, een zee-stad
by de Euxinische zee, waar van daan
hy, menigte van plaatsen hebbende
door-reysd, tot **(8)** Nicea quam, daar
hy met prediken en het doen van won-
der-tekenen, die veel vrugt deden,
twee jaren toebragt; van daar tot **(9)**
Nicomedien, en vervolgens tot **(10)**
Chalcedon. Hier van daan voer hy de
(11) Propontis uyt over de Euxinische
zee na **(12)** Heracles, en van daar na
(13) Amastris: in alle welke plaatsen
hem groote swarigheden en moed-be-
nemingen voor quamen, die hy met
een onverwinnelijke lijdszaamheyt en
kloekmoedigheyt te boven quam. Van
Amastris quam hy tot **(14)** Sinope, een
stad gelegen aan die selve zee, en ver-
maard wegens de geboorte en begra-
ving van den grooten Koning Mithri-
dates, (*Cave bedoelt Mithridates VI
de Grote, koning van Pontus, 120-63
v.Chr.*) daar hy, gelijk mijn Schrijver
uyt de Oude verhaald, sijn broeder
Petrus vond, by wien hy sig een geruy-
men tijd ophield, waar van hy een blijk
seyd overig te zijn, also 'er in sijnen
tijd nog waren, en doorgaans getoond
wierden, de stoelen van witte steen,
waar op sy, het volk leerende, gewoon
waren neder te sitten. De Inwoonders
van die plaats waren meest Joden, die
ten deele door de yver van hun Gods-
dienst, en ten deele door de woesthey-
t hunner levens-wijs, ten eersten tegen
den Apostel verbitterd wierden, en
raad pleegden om het huys, daar in hy
sijn verblijf had, te verbranden: maar

hoe het daar mede was of niet, immers men ging vry wreed en woest met hem te werk, want sy wierpen hem ter aarden, traden op hem met hunne voeten, trokken en sleepten hem van de eene plaats na de ander, sommige smeedten hem met steenen, en andere, om hun wraaklust ten vollen te voldoen, beten met hun tanden in sijn vlees, tot dat sy hem wanende dood te zijn, de stad uytwierpen: maar hy wierd op een wonderlijke wijze hersteld, en quam openbaarlijk weder in de stad, waar door, benevens eenige andere wonder-daden die hy in 't midden van hun deed, veele tot betere gedagten quamen, en tot het geloove bekeerd wierden. Hier van daan keerde hy weder na Amynsus, en van daar na Trapesus, en nam sijne reys na **(15)** Neo-cesareen, en **(16)** Samosata (de geboorte-plaats van den schranderen, dog godloosen Lucianus) van waar hy, (de gauwe en snedige Wijs-geeren den mond gestopt hebbende) voornam weder na Jerusalem te keeren. Eenigen tijd hier na keerde hy van daar weder na sijne reeds gemelde Land-streek, en reysde na het Land van de **(17)** Abasgenen, daar hy te **(18)** Sebastia, aan de oost-zijde van de Euxinische zee, tusschen de rivieren Phasis en Apsarus, met goeden spoed de Inwoonders van die stad het Euangelium predikte. Hier van daan begaf hy sig na het landschap van de **(19)** Zecchi, en dat van den **(20)** Bosphorus, een gedeelte van het Asiatisch Scythien of Samartien; maar also 'er de inwoonders vry woest en ongesegge-lijk waren, bleef hy nergens lang, dan alleen

te **(21)** Cherson, of Chersonesus, een groote en volkrijke stad in den Bosphorus, daar hy eenige tijd blijvende, de inwoonders in het Geloof onderwees en versterkte. Hier van daan ging hy te scheep, en voer over Zee na Sinope, gelegen in Papflagonien, de Koninklijke verblijf-plaats van den grooten Mithridates, om de Gemeente, te voren in die gewesten geplant, aan te moedigen en te versterken, daar hy ook Philologus, te voren een van Pauli Discipelen, tot Bisschop van die stad aanstelde.

IV. Van daar quam hy tot **(22)** Byzantium (naderhand Constantinopelen genaamd), daar hy de Inwoonders dier stad in de kennis der Christelijke Religie onderwees, een Kerke tot dienst van God opregtte, en Stachiis, die de H. Paulus sijnen beminden noemd (Rom.16:9), tot eerste Bisschop dier plaatse aanstelde. Baronius willende tot vergrooting van de eere des H. Petri, dat de Christen religi in die gewesten eerst door den selven geplant is, toond sig ongenegen om sulks Andreas toe te schrijven: dog de autoriteyt van Baronius, is in dit geval (gelijk wy reeds in het leven van den H. Petrus hebben aangetekend) niet veel te agten; te meer, om dat sulks uytdrukke-lijk word beweerd, niet alleen door Nicephorus Callistis, maar ook door een ander Nicephorus, Patriarch van Constantinopolen, die men immers niet denken kan onkundig geweest te zijn, wie vóór hem in die stoel geseten hebbe. Andreas naderhand door hem, die te dier tijd het gebied in handen had,

uyt die stad gebannen, vlood na **(23)** Argyropolis, een plaats niet ver van daar, waar hy twee jaren lang het Euangelium men goeden spoed predikte, en veele tot het Geloof bekeerde. Naderhand doorreysde hy **(24)** Thracien, Macedonien, Thessalien, en Achaja; Nazianzenus voegd 'er **(25)** Epirus by, daar hy alom eenige jaren lang het Euangelium predikte, de Christelijke Religie voortzette, en 't geen hy leerde met groote teekenen en wonderen bevestigde. Ten laatsten quam hy tot **(26)** Patras, een stad in Achaja, daar hij sijn laatst en grootst getuygenis van sijn leer gaf, ik meen, tot bevestiging en verzekering derselve sijn eygen leven af leyde. In het beschrijven nu van desselfs Martelaarschap sullen wy ten meerderen deele volgen 't verhaal, dat wy 'er van hebben in de Acta Passionis Petri, 't geen in het lijden Petri is voorgevallen, welk men voorgeeft door de Ouderlingen en Diakenen, die by sijn marteliasie zijn tegenwoordig geweest, beschreven, en (hoewel ik met sommige niet derf versekeren, hun eygen werk te zijn) niet geloochend kan worden vry oud te zijn, gemerkt 'er Philastrius, die in 't jaar 380 bloeyde, gewag van maakt, en buyten twijfel reeds lang voor sijnen tijd geschreven was. 't Komt kortelijck hierop uyt:

V. Egeus, Stadhouder van Achajen, quam te dier tijd tot Patras; en merkende dat 'er veele van het Heyden-
dom waren afgevallen, en de Christen Religie hadden omhelsd, poogde hy door allerley middelen van gunst en

wreedheyd, het volk tot hunne oude afgoderyen te rug te trekken. De Apostel ging vrymoedig tot hem, errinnerde hem met bedartheyt, dat hy maar Rigter van menschen zijnde, hem, die de hoogste en onsijdigste Rigter van alles is, te erkennen, te vreesen, en schuldige eer te bewijzen, en de godloosheden van sijnen valschen Heyden-
sen godsdienst te verlaten, verpligt was. De Stadhouder lagte met hem, als een die in de Religie nieuwigheyd invoerde, en die by-gelovigheden, welker opheffer de Joden aan een kruys schandelijck hadden ter dood gebracht, voortsette: waar op de Apostel gelegtheyt nam, om met hem van de oneyndige liefde en genegtheyt onses Heeren, die om de menschen salig te maken in de wereld gekomen was, en niet geweygerd had aan het kruys te sterven, te redeneren: dog de Stadhouder antwoordde hem; hij mogt, die hem gelooven wilden, sodanige dingen wijs maken, maar, so hy nevens hem den goden niet wilde offeren, hy soude hem doen lijden aan dat kruys, t'welk hy so gepresen en geroemd had. De H. Andreas seyde hierop, dat hy alle dagen Gode, het eenig waar en almachtig wesen, offerhanden deed, niet met rook en bloed, maar in het offer van het onbevleete Lam Gods. De uytslag van dese redeneering was, dat de Apostel ter gevangenis wierd over gegeven, welk sulken ontsteltenis onder het volk veroorsaakte, dat het tot oproer soude hebben uytgeborsten, ten ware de Apostel haar had bedwongen, en geraden de sagtmoedighyheit en lijdsamheyd van onsen nederigen

en langmoedigen Saligmaker na te volgen, en hem de kroon des martelaarschaps, die nu op hem wachtte, niet te ontrukken.

VI. Des volgenden daags wierd hy wederom voor den Stadhouder gebragt, die hem ried sig selven niet te verderven, maar sijn leven te behouden, en nevens hem de vermakelijkheden des levens te genieten; waar op hem de Apostel te gemoet voerde; dat hy, sijne verfoeyelijke afgoderye versakende, en de Christen leer, welk hy met so gewenste gevolgen tot nog toe onder hen ingeprent had, van herten aannemende, nevens hem eeuwige vreugden genieten soude. Wat u inprenten van die leer aangaat, anwoordde de Stadhouder, dat is de eygen reden, waarom ik so ernstig ben om u tot het offeren der goden te bewegen, op dat die, welke door u voorbeeld alom zijn verleyd, tot de oude Religie, die sy versaakt hebben, te rug gehaald mogen worden; andersins ik sal u op het alderpijnlijkste doen kruycigen. Dit beantwoordde de Apostel, seggende, wel te sien dat het vergeefs was in langer onderhandelingen te treden met hem die na geen goede raad wilde luysteren en in sijn eygen blindheyt en dwaasheyt verhard was; en wat hem aanging, hem stond vry het argste in 't werk te stellen: en indien hy een soort van pijnigen wist, die nog swaarder dan de gedreygde was, hy de selve vryelijk daar mogt by-voegen; dat hy ook, hoe standvastiger hy hem in sijn lijden om Christi wille toonde, sijn Heer en Meester te aangenamer

soude zijn. Egeus konnende hier op hemselfen niet langer bedwingen, velde over hem het vonnis des doods. Nicephorus geeft ons nader bescheyd van des Stadhouders misnoegen en woeden tegen hem, als die onder andere sijn vrouw Maximilla, en broeder Stratocles, met een ongeneeslijke ziekte bevangen zijnde, genesen, en tot het Christen Geloof bekeerd had.

VII. De Stadhouder gaf last hem voor eerst te geesselen, welk door seven beuls d'een na d'ander op sijn naakt ligchaam wierd uytgevoerd, en (siende sijne onverwinnelijke lijdszaamheyt en standvastigheyt) hem te kruycigen, dog dat men hem niet met nagels, maar met koorden, ten eynde sijn dood langamer en elendiger wesen mogt, aan het kruys hegten soude. Ter straf-uytvoering wordende weggeleyd, ging hy met een bly en bedaard gemoed derwaards, terwijl het volk uytriep, dat hy een vroom en onschuldig man, en onregtveerdiglijk ter dood veroordeeld was. Ontrent het kruys gekomen sijnde, sprak hy het vast op dese trant aan, dat hy dese gelukkige ure lang begeerd en te gemoet gesien had, en dat hy tot het kruys, door het ligchaam Christi, dat daar aan gehangen had, geheyligd, en met desselfs leden, als so veele onwaardeerlijke juweelen, opgepronkt geweest zijnde, nu blymoedig en segepralende naderde, op dat het hem, als een Discipel en navolger van hem die aan het selve gehangen had, ontfangen, en, zijnde het werktuyg geweest, op welke sijn Meester hem verlost had, een middel

zijn mogt, om hem veylig en behouden tot zijn Meester over te brengen. Zijn gebed hebbende gedaan, en de omstaanders tot standvastigheyt en volhardinge in de Godsdienst die hy hen had overgeleverd, vermaand, wierd hy aan het kruys vast gemaakt, daar hy twee dagen aan hing, en in al die tijd het volk leerde en onderwees. Ondertusschen wierd 'er by den Stadhouder sterk aangehouden, dat hy van het kruys genomen, en sijn leven verschoond mogt worden; dog de Apostel bad ernstig onsen Heer, dat hy op die tijd sterven, en de waarheyt van sijne Religie met sijn bloed besegelen mogt, en God verhoorde sijn gebed: dus stierf hy kort daar na, welk was op de laatsten November, dog in wat jaar, na Christi geboorte, is onseker.

VIII. Het kruys, aan welk die Apostel gemarteld is, schijnt van een bysonder maaksel geweest te sijn, doordien 't 'er doorgaans voor gehouden word, dat het een crux decussata was, gemaakt uyt twee houten van gelijke lengte, die in 't midden dwars over malkanderen ingesneden waren, na de gedaante van de letter X, en daarom gemeenlijk onder de naam van St. Andries kruys bekend is, hoewel andere van gevoelen zijn, dat hy aan een Olijf-boom gekruyst is. Sijn ligchaam afgenomen en gebalsemd zijnde, wierd statelijk en eerlijk begraven van Maximilla, een rijke en aansienlijk vrouw, die Nicephorus, dog op wat grond weet ik niet, de huysvrouw van den Stadhouder seyde geweest te sijn. Wat het verhaal van Gregorius, Bisschop van

Tours, aangaat, dat 's jaarlijks op de dag van sijn Martelaarschap uit de tombe van den H. Andries een seer wel-riekenden en kostelijken Oly plag te vloeyen, die meerder of minder sijnde, de schaarsheyt of overvloed van het naast-komende jaar betekende; en dat de sieken, met die Oly gesalft, genesen en hersteld wierden, dat, seg ik, laat ik aan het oordeel van den Leser, om daar van te gelooven wat hem belieft: my aangaande, indien in die Historie eenige grond van waarheyt is, so geloof ik 'er niets anders van, dan dat die kostelijke parfumen en salven, met welke sijn ligchaam, na dat hy was gekruyst, werd gebalsemd, op sekere tijden dus uytwaasemden en sweteden; dog ik moet bekenne, dat dese gissing geen plaats kan hebben, indien waar is 't gene mijn Schrijver daar by voegd, dat op sommige jaren die Olye soo overvloedig uytborst, dat se tot het midden van de Kerk stroomde. Naderhand is sijn ligchaam door Constantinus de Groote met groote pragt na Constantinopolen vervoerd, en in de groote Kerk aldaar, van hem ter eere de Apostelen gebouwd, begraven. Wanneer nu eenige honderd jaren daar na die Kerk door den Keyser Justinianus, om se te verbeteren, wierd afgebroken, wierd sijn ligchaam gevonden in een houten kist, en op sijn plaats weder ingeset.

IX. Ik sal de beschrijving van desen Apostel af breken met den deftigen roem, die een der Ouden hem geeft: De H. Andreas was de eerst-geboorene van het Choor der Apostelen; de groo-

te en voorname pilaar van de Kerk; een rotssteen voor de rotssteen; het fundament van dat fundament; de eers-
teling van het beginsel; een roeper van andere, eer hy selfs geroepen was; hy predikte het Euangalium, dat nog niet geloofd of aangenomen wierd; hy openbaarde en maakte sijn broeder dat leven bekend, welk hy selfs nog niet volkomen geleerd had. So grooten rijkdom bragt hem die eene vraag, Meester, waar woond gy? toe, welk hy aanstonds uyt de hem gegevene antwoord, in sijn gemoed ernstig overwogen, Komt en ziet, gewaar wierd. Hoe zijt gy een Propheet geworden? Van

waar zij gy so bedreven? Wat is het, dat gy in Petri ooren dus doet klinken (Wy hebben gevenden, &c.)? Waarom onderneemd gy hem te omvatten, dien gy niet begrijpen kond? Hoe kan hy gevonden worden, die overal tegenwoordig is? Maar hy wist wel wat hy seyde: Wy hebben hem gevonden, dien Adam verloor, dien Eva versmaadde, dien de wolken der sonden voor ons verborgen, en onse overtredingen tot die tijd toe van ons vervreemd hadden, e. s. v. So dat onder alle de Apostelen onses Heeren de H. Andreas in dat opzigt de eer had van de eerste prediker des Euangeliums te zijn.

Tot zover het verslag van de vermaarde kerkhistoricus William Cave (1637-1713). En hieronder dan de nodige toelichtingen:

1. Scythië

Het gebied aan de noordkust en ten noorden van de Zwarte Zee en van daar zich uitstreckende ver naar het Oosten; dus ook ten noorden van de Kaukasus en vervolgens de Kaspische Zee.

2. Cappadocië

In midden-Turkije, ten zuiden van de zwarte zee. Het kustgebied heet Pontus.

3. Galatië

Midden Turkije, westelijk van Pontus en Capadocie.

4. Bithynië

Noord-westen van Turkije, in het noorden grenzend aan de Zwarte Zee, de Bosporus, de zee van Marmara en de Dardanellen; kortom de doorgang van de Zwarte Zee naar de Middellandse Zee. Ter weerszijden van de Bosporus ligt de stad Byzantium/Constantinopel/Istanboel.

5. Euxinische zee

Pontus Euxinus is de gelatiniseerde oude Griekse naam voor de Zwarte Zee.

6. Amynsus

Buiten deze geschiedenis bij mijn weten onbekend.

7. Trapezus

Het tegenwoordige Trabzon, vroeger bekend o.a. als Trebizonde. De belangrijkste havenstad aan de zuidkust van de Zwarte zee, in de streek van het oude Pontus.

8. Nicea

Het tegenwoordige Iznik, in Bithynië en de omgeving van Istanboel en de Bosporus.

9. Nicomedië

Dominante stad in Bithynie, waar nu Izmit is gelegen. De stad lag aan de Golf van Astacus die uitkomt in de Propontis, nl. de zee van Marmara. Het tegenwoordige Izmit.

10. Chalcedon

Havenstad in Bithynië, zo dicht bij Byzantium/Constantinopel/Istanboel, dat het thans als Kadiköy een buitenwijk is van Istanboel.

11. Propontis

De Propontis ("vóór-zee") is de Zee van Marmara, de verbinding tussen Middellandse Zee (via de zeestraat der Dardanellen) en de Zwarte Zee (via de Bosporus).

12. Heracles

In Romeinse tijd bekend als Heraclea Pontica en later als Pontoheraclea, tegenwoordig min of meer verbasterd tot Karadeniz Ereğli. (kara = zwart; deniz = zee; ereğli is afgeleid van Hercules). Gelegen aan de Bithynische kust van de Zwarte Zee.

13. Amastris

Het tegenwoordige Amasra, Turkse havenstad aan de zuidkust van de Zwarte Zee. Gelegen in het gebied van Paphlagonië, tussen Bithynië in het westen en Pontus in het oosten.

14. Sinope

Evenals Amastris gelegen in Paphlagonië. Onder de tegenwoordige naam Sinop is het gelegen op het schiereiland Ince, de meest noordelijke punt (kaap Sinop) van de Turkse kust van de Zwarte Zee.

15. Neo-cesaree

De naam Neocaesarea is in onze dagen verbasterd tot Nicsar. De plaats is gelegen op een kruispunt van oude doorgaande wegen in Pontus, dus in het gebied van de zuidkust der Zwarte Zee.

16. Samosata

In het oosten van het tegenwoordige Turkije gelegen aan de bovenloop van de Eufraat, op een kruispunt van meerdere handelswegen. Bovendien in Romeinse tijd een belangrijke legerplaats. Het tegenwoordige Samsat.

17. Abasgenen (volk)

In de Kaukasus, de dubbele bergrug tussen de Zwarte Zee en de oostelijker gelegen Kaspische zee. Abchazië is de meest noordwestelijke provincie van Georgie, aan de oostkust van de Zwarte Zee.

18. Sebasta, Apsarus, Phasis

Deze algemene plaatsnaam Sebasta is in deze streek niet teruggevonden zomin als de rivier Apsarus. De rivier Phasis of Pazisi heet tegenwoordig Rioni, en is de belangrijkste rivier in West-Georgië die uit het Kaukasus gebergte ontspringt en uitmondt in de Zwarte Zee bij Poti, dat door de Grieken eveneens Phasis werd genoemd. Herodotus beschouwde deze rivier als de grens tussen Europa en Azië.

19. Zecchi

Het landschap van de Zecchi is mij onbekend.

20. Bosphorus

De stad heet tegenwoordig Kertsj en ligt op de oostelijke punt van de Krim. De (zee)Straat van Kertsj is de verbinding tussen de Zee van Azov en de Zwarte Zee en is bekend als de Cimmerische Bosphorus, ter onderscheiding van de zeestraat Bosphorus bij Byzantium/Constantinopel/Istanboel.

21. Cherson of Chersonesus

Chersonesus Heracleotica, niet te verwarren met het veel noordelijke in de Oekraïne door Catharina de Grote in 1778 gestichtte Cherson. De naam betekent zoveel als schiereiland, en duidt op de zuidwestelijke punt van de Krim. De locatie van dit antieke Cherson komt praktisch overeen met het tegenwoordige Sebastopol.

22. Byzantium, Constantinopel, Istanboel

Drie namen in historische volgorde voor dezelfde stad. Hoofdstad van het late-

re Oost-Romeinse (Byzantijnse) Rijk en genoemd naar keizer Constantijn de Grote (overleden in 337). Het werd ook de zetel van de van Rome afgescheiden Grieks-Orthodoxe kerk.

23. Argyropolis

Het tegenwoordige Tophane, dat inmiddels een wijk is van Istanboel, aan de westzijde van de Bosporus. Eigenlijk al gelegen in Thracië en dus Europa.

24. Thracien, Macedonien, Thessalien, en Achaja

Dit is de route over land door het tegenwoordige Griekenland naar het zuiden, waarbij Achaje duidt op het noordelijke deel van de Peloponnesos.

25. Epirus

Het gebied aan de westkust van het tegenwoordige Griekenland.

26. Patras

De oude hoofdstad van Achaje. De op twee na grootste stad van Griekenland gelegen aan de Golf van Patras, die samen met de Golf van Korinthe de Peloponnesos van het vasteland scheidt.

Tenslotte

Indien buiten de Bijbel iets bekend is over Andreas, is het dat hij de stichter en eerste bisschop was van Byzantium/Constantinopel. En vreemd genoeg: Waar broer Petrus gekend en geëerd wordt als het eerste "hoofd" (paus) van de kerk te Rome, hoofdstad van het (West-)Romeinse Rijk, wordt broer Andreas geëerd als het eerste "hoofd" (patriarch) van de kerk te Byzantium/Constantinopel, hoofdstad van het Oost-Romeinse Rijk. Respectievelijk de Roomse en de Grieks-Orthodoxe kerk. En even vreemd: Toen Constantijn de Grote zich het Romeinse Rijk en het christendom eigen maakte, verplaatste hij zijn keizerlijke residentie naar Byzantium, dat hij Nova Roma (Nieuw Rome) noemde (330 AD), maar dat al snel naar hém Constantinopolis (stad van Constantijn) werd genoemd. Petrus en Andreas, Rome en Byzantium, Rooms en Grieks-Orthodox.

Oorspronkelijk werd Petrus begraven in Rome (waar hij tot vandaag wordt vereerd) en Andreas in Patras in Achaje. Maar De grote Angelsaksische geleerde en geschiedschrijver "Beda de Eerbiedwaardige" (The Venerable Bede, (672-735 AD) schreef, dat de lichamen van Petrus, Paulus, St. Lawrence, Johannes, St. Gregory en St. Pancras zijn begraven in Canterbury. Dit op verzoek van King Oswy aan Paus Vitalianus in 656. Deze brief van Vitalianus aan koning Oswy wordt door Beda letterlijk geciteerd: "Wij hebben echter bevolen dat de gezegende gaven van de heilige martelaren, namelijk de stoffelijke resten

van de gezegende apostelen Petrus en Paulus en van de heilige martelaren Laurentius, Johannes en Paulus en Gregorius en Pancratius zullen worden overgedragen aan de bezorgers van deze brieven van ons om door hen aan u te worden overgedragen." (Kerkelijke geschiedenis van het Engelse volk, boek 3, hfdstk. 29)

Professor John Kinnaman (John Ora Kinnaman, 1877-1961), vermaard Amerikaans geleerde en archeoloog, was de laatste overlevende van de groep van 20 mannen, die onder leiding van Howard Carter in 1922 het graf ontdekten van Tutanchamon. Hij schreef in zijn meest bekende werk "Diggers for facts" (1940), blz.188: "The real earthly remains of the apostle to the gentiles (Paulus) sleep in the soil of England beyond the reach of the arm of the Roman law."

Voorzover de graven van Petrus en ook Paulus in Rome waren, zijn die verplaatst geworden naar Canterbury, de zetel van de Anglicaanse (Engels/Britse) Kerk.

Andreas werd oorspronkelijk begraven in Patras (waar hij tot vandaag wordt vereerd). Maar het was keizer Constantius II – zoon van Constantijn de Grote – die ca. 357 AD. de stoffelijke resten van Andreas overbracht naar Constantinopel en deponeerde in de door hem voltooide Kerk van de Heilige Apostelen.

Enerzijds Petrus en Paulus dus weg uit Rome naar Brittannië, en anderzijds Broer Andreas naar Constantinopel. Waarna de vraag is: Waar zetelt de ware kerk?

Wie bekend is met de Oudtestamentische profetieën en de geschiedenis van de beide huizen van Israel, begrijpt dat ook hier nog steeds sprake is van verwisseling. Zou de zaligheid niet terechtkomen bij een ander volk, aan het einde der aarde, bij de kustlanden/eilanden? Bij die andere broer, die eerst niet wilde, maar toch gehoorzaamde? Welnu, wij zijn de andere, de broer, gevolgd en reisden rond de Zwarte Zee en over de Kaukasus. Dat is het gebied, waar vanouds de gevluchte, verdreven of verstrooide Israëlieten zich vestigden, en vandaar weer verder trokken.

De naam Krim komt officieel van de Kimmeriërs, die rondom de Zwarte Zee woonden en verder zijn getrokken in verschillende tijden. Het Cimmerisch Schiereiland is echter ook de aanduiding van Denemarken! Want deze Cimmeriërs zijn afstammelingen van het 10-stammenrijk van Omri (Gomri, de vader van Achab) die hun naam achterlieten in DANmark maar ook in Kennemerland en Comry (Wales). De naam van Dan vinden we trouwens ook in de vier in de Zwarte Zee uitmondende grote rivieren: Don, Danaster (ook bekend als Dnjestr en Niester), Danaper (ook bekend als Dnjepr) en natuurlijk de Danube, alias de Donau.

Als "Protokletos" (de Eerstgeroepene) bracht Andreas het Evangelie naar het niet-Joodse Huis Israëls, ter vervulling van hun eerstgeboorterecht. Hij is in persoon en werk tevens de uitbeelding van het tegenwoordige werk Gods in onze bedeling.

Ab Klein Haneveld

Agenda van Ab Klein Haneveld

Helaas onder viraal voorbehoud: zie de agenda op www.bijbelstudie.nl

ALKMAAR donderdag 1/15/29 okt;
12/26 nov; 10 dec; 21 jan; 4/18 feb;
4/18 mrt; 1/15/29 apr; 27 mei;
19:45 uur;
"Delta", Oude Kanaaldijk 2;
De brief aan Efeze

EMMEN maandag 21 sep; 5 okt;
2/16/30 nov; 14 dec; 25 jan;
8/22 feb; 8/22 mrt; 19 apr; 17 mei;
19:30 uur;
Ichthuskerk, Walstraat 21;
De profet Jesaja

AMERSFOORT woensdag 23 sep;
7 okt; 4/18 nov; 2/16 dec/ 27 jan;
10/24 feb; 10/24 mrt; 7/21 apr;
19 mei; 19:30 uur;
"De Hoeksteen",
Klaartje Donzepad 59;
Het boek Genesis

LINSCHOTEN maandag 28 sep;
12/26 okt; 9/23 nov; 7 dec; 18 jan;
1/15 feb; 1/15/29 mrt; 12/26 apr;
20:00 uur;
"Bij de Tol", Nieuwe Zandweg 12;
David en zijn Huis

APELDOORN

26 sep; 14 nov; 16 jan; 13 mrt;
zaterdag, 10:00 tot 16:00 uur;
Het Bolwerk, Ravelijn 55;

Nederlands Bijbelstudie Contactdag

onderwerp op **26 september**:

Paulus & Profeten in Rom.9-11

METEREN zondag 14 jun; 4 okt;
1/29 nov; 24 jan; 21 feb; 21 mrt;
18 apr; 16 mei; 13 jun; 10:00 uur;
Dorpshuis, Achtersteweg 17
De brieven aan Timotheüs

OLDEBROEK dinsdag 29 sep; 13/27
okt; 10/24 nov; 8 dec; 19 jan; 2/16 feb;
2/16/30 mrt; 13/27 apr; 19:45 uur;
Stationsweg 43;
Het Evangelie van Lukas

BEEKBERGEN zondag 21 jun;
27 sep; 6 dec; Dorpsstraat 28-36
10:30 uur, "De Hooge Weye"

OLDEBROEK zondag 20 sep; 4 okt;
1/29 nov; 13 dec; 24 jan; 7/21 feb;
7/21 mrt; 4/18 apr; 2/16/30 mei;
17:00 uur; LHNO gebouw;
Van Sytzamalaan 3

BEVERWIJK zondag 7 jun; 13 sep;
8 nov; 10:00 uur; B.H.K.-gebouw,
Groenelaan 74

DRACHTEN donderdag 8 okt; 5/19
nov; 3/17 dec; 14/28 jan; 11/25 feb;
11/25 mrt; 8/22 apr; 20:00 uur;
Rode Kruis gebouw, Omloop 42;
Johannes & het Christelijke leven

URK dinsdag 22 sep; 6 okt; 3/17 nov;
1/15 dec; 26 jan; 9/23 feb; 9/23 mrt;
6/20 apr; 18 mei; 19:30 uur;
Marsdiep 1 a,
De zondeval en verder

Grieperig

Waar wij worden gegriept door allerlei opgelegde virale en intelligente (sic) beperkingen, hebben wij naast tientallen lezingen, een contactdag en een doopdienst helaas eveneens de jaarlijkse tenttoernee moeten annuleren, maar ook "Wuppertal", onze traditionele bijbelstudie-conferentie (25 juli – 1 aug). Dit wordt door ons (en onze vrienden van de Bundeshöhe) als een groot gemis ervaren.

Daarom wordt op dit moment hard gewerkt aan een alternatief, waarbij de samenkomsten voor volwassenen - in klein gezelschap bijeen te Beekbergen - direct online zullen worden aangeboden. Ook voor de kinderen en tieners wordt een online (interactief!) programma ontwikkeld. Zodra hierover meer bekend is zal dit op onze website worden gepubliceerd. Reeds nu worden particuliere afspraken gemaakt om in die week in kleiner verband samen te komen om toch gezamenlijk en gelijktijdig deze bijeenkomsten te beleven. Ergens op een camping of anderszins. Misschien ook voor u een goed idee?

Voortvarend hebben wij op de voorgaande bladzijde weer onze agenda gepubliceerd. Of dat alles doorgang kan of mag vinden? En onder welke beperkingen? Zeker is, dat iemand ons zit te griepen. Maar ik ken Iemand die machtiger is. En geënt in Hem zijn wij voor die griep immuun.

Ab Klein Haneveld

Nederlands Bijbelstudie Circulaire

Uit de statuten: "De Stichting Nederlands Bijbelstudie Centrum stelt zich ten doel de kennis van de inhoud van de Bijbel, die zij beschouwt als Gods Woord, te verspreiden. De stichting tracht haar doel te verwezenlijken door getuigenis in woord en geschrift." In de praktijk wordt dit o.a. gedaan door het houden van bijbel-studie-avonden, tentcampagnes, contactdagen, collegedagen en conferenties, studiereizen; de uitgave van de lezingen op audio-cd's en cassettes; de uitgave van brochures en deze circulaire. *Financieel is het Nederlands Bijbelstudie Centrum afhankelijk van vrijwillige bijdragen.*

Correspondentieadres
Benny Goodmanstraat 40
1311 RA Almere
telefoon (036) 53 62 976
www.bijbelstudie.nl
info@bijbelstudie.nl

Giften
NL03 INGB 0005 5676 69
NL88 RABO 0308 7470 46
ten name van
Nederlands Bijbelstudie Centrum

Giften voor de tentevangelisatie
NL87 RABO 0103 5810 06
ten name van
N.B.C. Evangelisatie

Beide stichtingen hebben een
ANBI goedkeuring